X OGÓLNOPOLSKA KONFERENCJA ARCHIWISTÓW I HISTORYKÓW

„Educare necesse est… — dzieci i dzieciństwo w dokumencie, historiografii i dydaktyce od starożytności do końca XX w."

Warszawa, 15-16 września 2026 r.

15 września (wtorek)

Centralny Przystanek Historia IPN

(ul. Marszałkowska 107)

link do obrad online:

https://teams.microsoft.com/meet/313922289949879?p=bz7cgnEnejtJ8BNje4

9.00–9.30 **Rejestracja uczestników konferencji**

9.30–10.15 **OTWARCIE KONFERENCJI**

PANEL 1: DZIECI I ICH LOSY W ŚWIETLE ŹRÓDEŁ ARCHIWALNYCH

10.15–10.30 Dzieciństwo i dydaktyka w świetle źródeł reformacyjnych — teoria i praktyka w ujęciu Marcina Lutra
— mgr Martyna Sara Górska (Kolegium Doktorskie Historii Uniwersytetu Wrocławskiego)

10.30–10.45 Śmierć dziecka w Rzeczypospolitej Obojga Narodów w wybranych renesansowych listach kondolencyjnych — Klaudia Nowak (Uniwersytet Warszawski)

10.45–11.00 Obraz życia i nauki najmłodszych kadetów Szkoły Rycerskiej przedstawiony na podstawie źródeł archiwalnych przechowywanych w Archiwum Głównym Akt Dawnych
— Urszula Kacperczyk (Archiwum Główne Akt Dawnych w Warszawie)

11.00–11.15 Między przepisem a praktyką — realizacja obowiązku szkolnego dzieci w powiecie opolskim w XIX w. na przykładzie źródeł Archiwum Państwowego w Opolu
— Barbara Sypko (Archiwum Państwowe w Opolu)

11.15–11.30 Chłopcy z Karmelickiej. O ratowaniu „od nędzy i zepsucia" w Zakładzie św. Józefa w Krakowie
— Grażyna Spyrka (Archiwum Narodowe w Krakowie)

DYSKUSJA 11.30—11.45 (15 minut)

PRZERWA 11.45–12.00 (15 minut)

12.00–12.15 Przytułki, ochrony i problemy opieki medycznej dla dzieci w guberni płockiej w okresie popowstaniowym
— dr Marta Milewska (Oddziałowe Biuro Badań Historycznych IPN w Warszawie, Akademia Finansów i Biznesu VISTULA w Warszawie)

12.15–12.30 Niedole dziecka z łukowskich Glinek w okresie *belle époque*
— dr Witold Bobryk (Instytut Badań nad Dziedzictwem Kulturowym Europy w Białymstoku, IV Liceum Ogólnokształcące im. hetmana Stanisława Żółkiewskiego w Siedlcach)

12.30–12.45 Dziecko w ideologii i działalności Ligi Kobiet Polskich
— dr Leszek S. Zakrzewski (Archiwum Akt Nowych)

12.45–13.00 Troska wybranych organizacji społecznych o losy dzieci z niepełnosprawnościami w okresie międzywojennym w świetle artykułów i źródeł archiwalnych
— Iwona Czarnecka (Akademia Pedagogiki Specjalnej im. M. Grzegorzewskiej)

13.00–13.15 Losy dzieci „zdrajców ojczyzny” w czasach Sowieckiego Wielkiego Terroru 1937–1938 na podstawie akt ukraińskich obwodowych archiwów państwowych
— mgr Paweł Zielony, dr Bożena Witowicz (Archiwum IPN w Warszawie)

13.15–13.30 Losy i doświadczenia dzieci wojny (w latach 1939-1945) w świetle źródeł archiwalnych
— prof. AT dr hab. Anna Pachowicz (Akademia Tarnowska w Tarnowie),
prof. AT dr hab. Małgorzata Pachowicz (Akademia Tarnowska w Tarnowie) (udział online)

DYSKUSJA 13.30–13.45 (15 minut)

PRZERWA 13.45–14.30 (45 minut)

14.30–14.45 Dzieciństwo w doświadczeniu granicznym. Wartości duchowe w pamiętnikach kresowych dzieci wojny
— dr Małgorzata Felińska (Uniwersytet Wrocławski)

14.45–15. 00 Wypędzeni z Warszawy — losy dzieci powracających do stolicy
—mgr Marta Jaszczyńska, dr Violetta Urbaniak (Archiwum Państwowe w Warszawie)

15.00–15.15 Dzieci greckie i koreańskie w Polsce w latach 40. i 50. XX w. Pobyt i opieka w świetle dokumentów z zasobu Archiwum Akt Nowych w Warszawie
— dr Adam Grzegorz Dąbrowski (Archiwum Akt Nowych w Warszawie)

15.15–15.30 Doświadczenia dzieci i młodzieży w okupowanej rzeczywistości. Tajne nauczanie, szkoła i rodzina w relacjach z lat 1946–1947
— mgr Marita Jagiełłowicz (Uniwersytet Adama Mickiewicza w Poznaniu. Biblioteka Uniwersytecka w Poznaniu)

15.30–15.45 Dzieciństwo w cieniu konspiracji. Rodziny żołnierzy i współpracowników podziemia antykomunistycznego w latach 40. i 50. XX w. w świetle dokumentów z Archiwum IPN
— mgr Elżbieta Strzeszewska (Archiwum IPN w Warszawie)

15.45 DYSKUSJA

---

16 września (środa)

Archiwum Państwowe w Warszawie

(ul. Krzywe Koło 7)

link do obrad online:

https://teams.microsoft.com/l/meetup-join/19%3ameeting_ZGUzYmViNWItYTRiYS00NjkzLWExMjItZTQxYWE2NmQzZTE2%40thread.v2/0?context=%7b%22Tid%22%3a%2277078b9b-b141-4056-a1d1-b0cfb2fedeb7%22%2c%22Oid%22%3a%22ccc85150-648f-4cff-ad9a-e687759e8cb5%22%7d

9.00–9.15 Dzieci funkcjonariuszy organów bezpieczeństwa w korespondencji Ligi Kobiet (1945–1952)
— Anna Marcinkiewicz-Kaczmarczyk (Archiwum IPN)

9.15–9.30 Obraz dzieci i młodzieży z osiedla robotniczego w Jawiszowicach (Brzeszczach) w latach 50. I 60. XX w.
— Michał Jarnot (Archiwum Państwowe w Katowicach Oddział w Bielsku Białej)

9.30–9.45 Dzieci i szkoła w dobie reformy oświaty Władysława Gomułki. Geneza ośmioletniej szkoły podstawowej na przykładzie Żyrardowa
— Daniel Siemiński (Niepubliczna Szkoła Podstawowa Pitagoras w Ruścu)

9.45–10.00 Dzieci i dzieciństwo na przestrzeni lat 1920-2000 w świetle wybranych fotografii z zasobu Narodowego Archiwum Cyfrowego
— mgr Łukasz Karolewski (Narodowe Archiwum Cyfrowe)

DYSKUSJA 10.00—10.15 (15 minut)

PRZERWA 10.15–10.30 (15 minut)

PANEL 2: ŹRÓDŁA ARCHIWALNE DOTYCZĄCE DZIECI I ICH LOSÓW

10.30–10.45 Camilli w świetle świadectw epigraficznych
— Marek Jurkowski (Uniwersytet Śląski w Katowicach, Archiwum Państwowe w Olsztynie)

10.45–11.00 „Cyfrowe Archiwum Dzieci Zamojszczyzny" – projekt realizowany przez Książnicę Zamojską we współpracy z Archiwum Państwowym w Zamościu. Tragizm – pamięć – dziedzictwo
— dr Ewelina Lilia Polańska (Książnica Zamojska im. Stanisława Kostki Zamoyskiego w Zamościu, Akademia Zamojska), dr Jakub Żygawski (Archiwum Państwowe w Zamościu, Akademia Zamojska) (udział online)

11.00–11.15 „Zobowiązuję się według najlepszej woli i sumienia być opiekunem dziecka…" Zjawisko rodziny zastępczej z perspektywy Warmii i Mazur (1945-1961)
— dr Marta Zbrzeźniak (Archiwum Państwowe w Olsztynie)

11.15–11.30 Wychowanie w warunkach niedoboru. Dokumentacja pisemna i fotograficzna kolonii Duszpasterstwa Hutników w Nowej Hucie (1983–1989)
— Monika Litwińska (Biuro Badań Historycznych IPN w Warszawie)

DYSKUSJA 11.30—11.45 (15 minut)

PRZERWA 11.45–12.30 (45 minut)

PANEL 3: EDUKACYJNY POTENCJAŁ ŹRÓDEŁ DOTYCZĄCYCH DZIECI I ICH LOSÓW ORAZ PROJEKTÓW NA NICH OPARTYCH

12.30–12.45 Dziecko w edukacji historycznej — wybór subiektywny w podstawach programowych oraz materiałach dydaktycznych
— Małgorzata Glinka (Mazowieckie Samorządowe Centrum Doskonalenia Nauczycieli Wydział w Warszawie)

12.45–13.00 Dziecko w narracji o Wielkiej Wojnie Ojczyźnianej w radzieckich i rosyjskich podręcznikach historii drugiej połowy XX i początku XXI wieku
— Maria Żukowska (Uniwersytet w Białymstoku, Szkoła Doktorska)

13.00–13.15 Dzieciństwo w rodzinie „ludzi legendowych": zaborowa codzienność i wychowanie społeczne w świetle zachowanych źródeł
— dr Urszula Krzyżanowska-Sobiesiek (Akademia Zamojska — Ośrodek Badań Biograficznych) (udział online)

13.15–13.30 „Mały Polak w Niemczech" jako źródło historyczne i narzędzie edukacji archiwalnej. Perspektywa Archiwum Państwowego w Opolu
— Justyna Sowińska (Archiwum Państwowe w Opolu)

13.30–13.45 Dzień za dniem w dziecińcu - świat widziany oczami dziecka. Edukacyjny potencjał źródeł archiwalnych [przed 1939-koniec lat 80. XX w.]
— mgr Magdalena Młodziejewska (Archiwum Państwowe w Płocku)

DYSKUSJA 13.45–14.15

PODSUMOWANIE OBRAD I ZAMKNIĘCIE KONFERENCJI

****

KOMITET ORGANIZACYJNY
X OGÓLNOPOLSKIEJ KONFERENCJI ARCHIWISTÓW I HISTORYKÓW „EDUCARE NECESSE EST… — DZIECI I DZIECIŃSTWO W DOKUMENCIE, HISTORIOGRAFII I DYDAKTYCE OD STAROŻYTNOŚCI DO KOŃCA XX W."

prof. dr hab. Alicja Kulecka (Wydział Historii Uniwersytetu Warszawskiego), dr hab. Jacek Krochmal (Archiwum Główne Akt Dawnych w Warszawie), mgr Magdalena Mołczanowska (Archiwum Instytutu Pamięci Narodowej), mgr Barbara Giża, (Mazowieckie Samorządowe Centrum Doskonalenia Nauczycieli), dr Violetta Urbaniak (Archiwum Państwowe w Warszawie)